

חסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת חקת

כך תזכה לתחיית המתים!

כיצד מתקנים את מידת הקנאה בנפש? למה הצדיקים חוזרים לעפר רק רגע לפני תחיית המתים? ואיך כל זה קשור למצוות פרה אדומה?

פרה אדומה – תיקון הקנאה

הפרשה שקראנו בשבוע שעבר, פרשת קרח, עסקה רבות במחלוקת, שנובעת מקנאה. קרח ועדתו מקנאים במשה ואהרן, עד שקנאתם מביאה אותם לדבר בהם סרה. בפרשתנו אנו עוסקים בתיקון הקנאה, שנעשה על ידי מצוות פרה אדומה. רמז יפה לדבר ניתן לראות בכך שמצוות פרה אדומה נעשית על ידי אלעזר, שעולה בגימטריא בדיוק קרח.

סמך נוסף לכך שמצוות פרה אדומה מובאת בפרשתנו כדי לתקן את חטאו של קרח, אפשר להביא על פי דברי חז"ל שבמצוות פרה אדומה נצטוו ישראל בפועל יחד עם הציווי על המשכן, הרבה לפני המאורעות שבפרשת קרח, ובוודאי שלפני המאורעות שבפרשתנו (שמרחשים בסוף שנות הארבעים). אם כן, נדרשת סיבה מיוחדת לכך שמצוות פרה אדומה מובאת דווקא כאן, בפתח פרשתנו. לפי זה אנו רוצים להציע ולהסביר, שמכיוון שמצוות פרה אדומה עניינה תיקון הקנאה, היא מובאת לאחר חטא המחלוקת שנבעה מקנאה במטרה לתקן אותה.

רקב עצמות קנאה

אז כיצד בכוחה של מצוות פרה אדומה לתקן את הקנאה?

לפני שנצלול לעומקה הפנימי של המצווה, נתבונן בפסוק מספר משלי שמדבר על מידת הקנאה: חַיִּי בְּשָׂרִים לֵב מְרִפָּא וּרְקֵב עֲצָמוֹת קִנְיָה. אנו רואים פה קשר בין הקנאה למוות, מי שמרפא ומרחם זוכה שבשרו יהיה חי, אך מי שמקנא נרקבים עצמותיו. ואכן, כך למדו חז"ל במסכת שבת (קנב, ב): כל מי שיש לו קנאה בלבו – עצמותיו מרקיבים, כל שאין לו קנאה בלבו – אין עצמותיו מרקיבים.



לאחר מכן הגמרא ממשיכה ואומרת, שלפני תחיית המתים כולם יהפכו לעפר ללא יוצא מן הכלל, כדי לקיים את דברי הפסוק "כי עפר אתה ואל עפר תשוב". הסיבה לכך היא שכדי להגיע ממש לתחיית המתים צריך לתקן בשלמות את מידת הקנאה. לכולם יש קנאה, אלא שאצל המון העם שוכנת קנאה גסה ואצל הצדיקים שוכנת קנאה מאוד דקה. מכיון שהקנאה של הצדיקים דקה עד מאוד ולא מורגשת, הם צריכים להבחין בריקבון שבה רק שעה אחת לפני תחיית המתים.

שים לב לקנאה

כעת אנו מגיעים למצוות פרה אדומה:

לאחר ששורפים את הפרה, לוקחים את האפר שלה ונותנים אותו לתוך מים חיים. המים מסמלים את המקום בנפש בו האדם חש שהוא חלק מהקב"ה, והוא לא עומד נפרד לעצמו; אך אפר הפרה מסמל את הקנאה ששוכנת בתוך הנפש. האפר לא מתגבל על ידי המים, ובכך הוא מסמל את התכונה של האדם לראות את עצמו כנפרד, לשים את עצמו במרכז, ולהיות אכול קנאה.

בנתינת האפר בתוך מים חיים אנו מבחינים ומבודדים את מידת הקנאה שבתוכנו. אנו שמים לב אליה, מבליטים אותה, ונוכחים לראות כיצד היא מבודדת מהמים החיים. עצם שימת הלב הבהירה הזו למידת הקנאה פועלת את תיקון הקנאה בנפש. כשם שאדמו"ר הזקן בספר התניא עמל ללמד אותנו להפריד בנפשנו פנימה בין הנפש האלקית לנפש הבהמית, ובכך גופא נוצר תיקון לנפש הבהמית; כך גם תיקון מידת הקנאה הוא על ידי שנבודד את מידת הקנאה שבתוכנו ונשים לב אליה.

אין לי חיות מעצמי

הקנאה היא מידה קיומית ובסיסית בנפש, משום שמשמעותה היא התחושה שלמישהו אחר יש חיות כאשר לי עצמי אין. אם נחדור לעומק של הקנאה, מקורה בנפש היא התחושה שאין לי שום חיות, ואני מורכב רק מעצמות – מהרגשת חוסר וצימאון לקבל חיות. אך כאשר נמתח את הקנאה עד לקצה נגלה שגם העצמות רקובות, ורקב עצמות קנאה, כלומר שגם תחושת החוסר והצימאון שלי לחיות לא נובעת מתוכי אלא מכך שה' רוצה להחיות אותי. אם כן, מידת הקנאה בנפש היא התחושה הקיומית שאין לי שום חיות מעצמי, ואפילו הרצון לחיות לא מגיע ממני אלא מהקב"ה שרוצה להחיות אותי.

זהו עוד ציור שמומחש לנו על ידי מצוות פרה אדומה: אפר הפרה הוא התחושה הקיומית שלי שאין לי שום חיות מעצמי, והמים עליהם אנו נותנים את האפר הם ההכרה בכך שכל החיות שלי מקורה בקב"ה.

שימת הלב למידת הקנאה זה לא בונוס, זו עבודה קיומית ובסיסית לחיים שלנו. כשם שגרעין קודם כל נרקב ורק כך הוא יכול להצמיח חיים, כך כדי שאנו נוכל לחיות עלינו לשים לב לקנאה שבנו ולתת לעצמות שלנו להירקב ממנה, ורק כך נצמח לחיים אמיתיים.

שבת שלום!

בית המדרש 'עוד יוסף חי'



בראשות הרב יצחק גינזבורג שליט"א